

İşitme Engelli Sporcularda Motivasyon: Lisansüstü Tezlerin Kapsam Belirleme Yaklaşımıyla İncelenmesi

Burak BALOĞLU¹ Faruk ALBAY²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun, Türkiye

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun, Türkiye

Derleme Makale/ Review

DOI: 10.5281/zenodo.19314473

Gönderi Tarihi/ Received:
05.01.2026

Kabul Tarih/ Accepted:
22.03.2026

Online Yayın Tarihi/ Published:
29.03.2026

Öz

Bu çalışmanın amacı, işitme engelli sporcularda motivasyon kavramını ele alan lisansüstü tez çalışmalarının kapsamını, eğilimlerini ve araştırma boşluklarını belirlemektir. Araştırma, kapsam belirleme derlemesi (scoping review) yaklaşımı temel alınarak yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde yalnızca Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanı kullanılmış ve “işitme engelli sporcular” ve “motivasyon” anahtar kelimeleri üzerinden tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda toplam 81 tez çalışmasına ulaşılmış; belirlenen dahil etme ölçütleri doğrultusunda yalnızca motivasyon değişkenini doğrudan ele alan 3 tez çalışması incelemeye dahil edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiş; çalışmalar yayın yılı, yöntemsel özellikler, örneklem yapısı ve incelenen motivasyon boyutları açısından analiz edilmiştir. Bulgular, işitme engelli sporcularda motivasyonun ağırlıklı olarak başarı motivasyonu ve spora katılım motivasyonu çerçevesinde ele alındığını göstermektedir. İncelenen çalışmaların büyük ölçüde nicel ve kesitsel araştırma tasarımlarına dayandığı, örneklem çeşitliliğinin sınırlı olduğu ve özellikle deneysel ile boylamsal çalışmaların yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, işitme engelli sporcularda motivasyonu doğrudan ele alan lisansüstü tez çalışmalarının oldukça sınırlı olduğu ve alanda daha kapsamlı, çok boyutlu araştırmalara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma, mevcut tez literatürünü sistematik bir biçimde ortaya koyarak alandaki araştırma boşluklarının belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşitme engelli sporcular, motivasyon, kapsam belirleme derlemesi, YÖKTEZ

Examining Motivation in Hearing-Impaired Athletes: A Scoping Review of Postgraduate Theses

Abstract

The aim of this study is to identify the scope, trends, and research gaps in postgraduate theses addressing the concept of motivation in hearing-impaired athletes. The study was conducted using a scoping review approach. As the data source, only the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖKTEZ) was utilized, and the search was carried out using the keywords “hearing-impaired athletes” and “motivation.” As a result of the search, a total of 81 theses were identified; however, in line with the inclusion criteria, only 3 theses that directly addressed the motivation variable were included in the review. The obtained data were analyzed using descriptive analysis, and the studies were examined in terms of publication year, methodological characteristics, sample structure, and the dimensions of motivation investigated. The findings indicate that motivation in hearing-impaired athletes is predominantly addressed within the framework of achievement motivation and participation motivation. It was also determined that the reviewed studies are largely based on quantitative and cross-sectional research designs, that sample diversity is limited, and that experimental and longitudinal studies are insufficient. In conclusion, it is evident that postgraduate theses directly addressing motivation in hearing-impaired athletes are highly limited, and there is a need for more comprehensive and multidimensional research in this field. This study contributes to the literature by systematically mapping the existing thesis-based research and identifying key research gaps.

Keywords: Hearing-impaired athletes, motivation, scoping review, YÖK National Thesis Center

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Burak BALOĞLU, E-posta/e-mail: balogluburak570@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzde spor, bireylerin yalnızca fiziksel gelişimini destekleyen bir etkinlik olmanın ötesinde, psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayan çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Bu çok yönlü etki, özellikle engelli bireyler açısından daha belirgin hale gelmekte; spor, bireylerin toplumsal yaşama katılımını artıran, özgüvenlerini geliştiren ve sosyal bütünleşmelerine katkı sağlayan önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (İlhan, 2008; Johnson, 2009; Shephard, 1991). Bu bağlamda, işitme engelli bireylerin spor deneyimleri ve bu deneyimleri şekillendiren psikolojik süreçlerin incelenmesi, spor bilimleri literatüründe giderek önem kazanan bir araştırma alanıdır.

İşitme engeli, bireyin işitsel uyarınları algılamasında yaşadığı yetersizlik sonucu ortaya çıkan ve özellikle iletişim, dil gelişimi ve sosyal etkileşim süreçlerini etkileyen bir durumdur (World Health Organization, 2021). İşitme engelli bireyler, sözel iletişimde karşılaştıkları güçlükler nedeniyle sosyal yaşamda çeşitli sınırlılıklar yaşayabilmekte ve bu durum bireylerin kendilerini ifade etme biçimlerini ve toplumsal katılım düzeylerini doğrudan etkilemektedir (Gürboğa ve Kargın, 2003). Bu noktada spor, işitme engelli bireyler için yalnızca fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda sosyal entegrasyonu destekleyen ve bireysel ifade alanı sunan önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Spor ortamı, işitme engelli bireylerin iletişim engellerini kısmen aşabildiği, kendilerini sportif etkinlikler yoluyla ifade edebildiği ve başarı duygusunu deneyimleyebildiği bir yapı sunmaktadır. Bu durum, sporun işitme engelli bireyler üzerindeki psikososyal etkisini artırmakta ve spora katılımın önemini ortaya koymaktadır (Lieberman, Robinson ve Rollheiser, 2006). Nitekim düzenli spor katılımının işitme engelli bireylerde özgüven, sosyal etkileşim ve yaşam doyumu üzerinde olumlu etkiler yarattığı belirtilmektedir.

Spor bağlamındaki çıktılar, bireyin belirli bir spor dalında ortaya koyduğu fiziksel ve psikolojik süreçlerin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir (Bompa ve Haff, 2009). Bu bağlamda performansın yalnızca fizyolojik özelliklerle değil, aynı zamanda psikolojik değişkenlerle de yakından ilişkili olduğu bilinmektedir (Weinberg ve Gould, 2023; Vallerand, 2007). Motivasyon ise bu psikolojik değişkenler arasında merkezi bir konuma sahiptir ve bireyin davranışı başlatma, sürdürme ve yönlendirme süreçlerini belirleyen temel bir mekanizma olarak tanımlanmaktadır (Deci ve Ryan, 2000; Weinberg ve Gould, 2023).

Motivasyonun spor bağlamındaki rolü incelendiğinde, yüksek motivasyona sahip sporcuların antrenmanlara daha düzenli katılım sağladıkları, daha fazla çaba gösterdikleri ve spor katılımını sürdürmede daha istikrarlı oldukları görülmektedir (Vallerand, 2007). Özellikle içsel motivasyonun, sporcuların spordan aldıkları doyumunu artırarak uzun vadeli spor katılımının sürdürülebilirliğini desteklediği; dışsal motivasyonun ise davranışı yönlendiren ancak tek başına yeterli olmayan bir unsur olduğu ifade edilmektedir (Ryan ve Deci, 2024).

İşitme engelli sporcular açısından motivasyonel süreçler, iletişimsel sınırlılıklar ve sosyal etkileşim farklılıkları nedeniyle daha karmaşık bir yapı göstermektedir. Antrenör-sporcu iletişimi, takım içi etkileşim, sosyal destek mekanizmaları ve spor ortamının erişilebilirliği, motivasyonun oluşumu ve sürdürülebilirliği üzerinde belirleyici rol oynamaktadır (Demir ve İlhan, 2019; Lieberman ve ark., 2006). Bu durum, motivasyonun yalnızca bireysel bir özellik değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal faktörlerle etkileşim içinde şekillenen çok boyutlu bir yapı olduğunu göstermektedir.

Literatürde yer alan çalışmalar, engelli bireylerde motivasyonun spor katılımı, devamlılık ve bireysel gelişim süreçleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Demir ve İlhan, 2019; Lastuka ve Cottingham, 2016). Ancak mevcut araştırmalar incelendiğinde, işitme engelli sporcular özelinde yürütülen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve bu çalışmaların çoğunlukla belirli örneklem grupları ve yöntemlerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, alanda sistematik bir bilgi birikiminin henüz yeterince oluşmadığını ve mevcut literatürün bütüncül bir perspektifle değerlendirilmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Bu noktadan hareketle, mevcut çalışma işitme engelli sporcularda motivasyon kavramını ele alan lisansüstü tezleri kapsam belirleme (scoping review) yaklaşımıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, ilgili literatürü sistematik bir biçimde haritalayarak araştırma eğilimlerini ortaya koymayı, yöntemsel özellikleri analiz etmeyi ve alandaki temel araştırma boşluklarını belirlemeyi hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, hem gelecekte yapılacak araştırmalar için yönlendirici bir çerçeve sunmayı hem de spor bilimleri literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırma Soruları

Bu çalışma, işitme engelli sporcularda motivasyon kavramını ele alan lisansüstü tezleri kapsam belirleme yaklaşımıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. İşitme engelli sporcularda motivasyonu ele alan lisansüstü tezlerin genel özellikleri nelerdir?
(yayın yılı, tez türü, yöntemsel yaklaşım, örneklem yapısı vb.)
2. Bu çalışmalarda motivasyon kavramı hangi boyutlar çerçevesinde ele alınmaktadır?
(başarı motivasyonu, spora katılım motivasyonu, içsel/dışsal motivasyon vb.)
3. İşitme engelli sporcularda motivasyon düzeyine ilişkin temel bulgular nelerdir?
4. Motivasyonun demografik ve sportif değişkenlerle ilişkisine dair elde edilen bulgular nelerdir?
(yaş, cinsiyet, spor branşı, deneyim vb.)
5. İncelenen tezlerin yöntemsel özellikleri ve sınırlılıkları nelerdir?
6. Mevcut tez literatürüne dayalı olarak işitme engelli sporcularda motivasyon araştırmalarında hangi boşluklar bulunmaktadır?

Teorik Çerçeve

İşitme engelli sporcularda motivasyon süreçlerini anlamlandırmak, çok boyutlu ve kuramsal olarak temellendirilmiş bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada motivasyonel süreçler; Öz Belirleme Kuramı (Self-Determination Theory; SDT), Başarı Hedefi Kuramı (Achievement Goal Theory; AGT) ve spor ortamına özgü psikososyal faktörler çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Öz Belirleme Kuramı, bireylerin davranışlarını yönlendiren motivasyonel süreçleri açıklamada en güçlü kuramsal çerçevelerden biri olarak kabul edilmektedir (Deci ve Ryan, 2000; Ryan ve Deci, 2024). Bu kurama göre motivasyon, içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç temel boyutta ele alınmaktadır. İçsel motivasyon, bireyin etkinliğin kendisinden aldığı haz ve doyum doğrultusunda davranış sergilemesini ifade ederken; dışsal motivasyon, ödül, sosyal kabul ve dış baskılar gibi unsurlar tarafından şekillendirilmektedir (Ryan ve Deci, 2024). Kuramın temel varsayımına göre bireylerin özerklik, yeterlik ve ilişkili olma ihtiyaçlarının karşılanması, motivasyonun içselleştirilmesini ve spor katılımının sürdürülebilirliğini desteklemektedir (Deci ve Ryan, 2000).

Spor bağlamında yapılan çalışmalar, içsel motivasyonu yüksek olan sporcuların daha yüksek çaba düzeyi gösterdiklerini, antrenman sürekliliğini sağladıklarını ve spor katılımını sürdürmede daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır (Vallerand, 2007; Weinberg ve Gould, 2023; Lastuka ve Cottingham, 2016). Bu durum, motivasyonun yalnızca davranışı başlatan bir unsur değil, aynı zamanda spor katılımının sürdürülebilirliğini belirleyen temel bir mekanizma olduğunu göstermektedir. İşitme engelli sporcular açısından değerlendirildiğinde ise bu süreç daha karmaşık bir yapı göstermekte; özellikle iletişim sınırlılıkları, bireylerin

ilişkili olma ihtiyacının karşılanmasını doğrudan etkileyerek motivasyonel süreçleri şekillendirmektedir (Lieberman ve ark., 2006; Demir ve İlhan, 2019).

Motivasyonel süreçlerin performans yönelimi ile ilişkisini açıklamada kullanılan bir diğer önemli kuramsal yaklaşım Başarı Hedefi Kuramı'dır (Nicholls, 1989). Bu kurama göre bireyler başarıyı görev yönelimi ve ego yönelimi olmak üzere iki temel perspektiften değerlendirmektedir (Duda ve Nicholls, 1992). Görev yönelimli bireyler başarıyı kişisel gelişim ve öğrenme üzerinden tanımlarken; ego yönelimli bireyler başarıyı başkalarıyla kıyaslama temelinde ele almaktadır. Literatürde görev yöneliminin içsel motivasyon ile güçlü bir ilişki içinde olduğu ve motivasyonun sürekliliğini desteklediği; ego yöneliminin ise daha çok dışsal motivasyon ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Demir ve İlhan, 2019; Weinberg ve Gould, 2023).

Bu noktada SDT ve AGT kuramları arasında önemli bir teorik kesişim bulunmaktadır. Görev yönelimi, bireyin öğrenme ve gelişim odaklı yaklaşımını destekleyerek içsel motivasyon ile örtüşmekte; bu durum performansın sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Buna karşılık ego yönelimi, dışsal motivasyon kaynakları ile ilişkilendirilmekte ve motivasyon süreçleri üzerinde daha kısa vadeli etkiler yaratabilmektedir. Bu bağlamda, motivasyonun türü ile başarı yönelimi arasındaki etkileşim, spor bağlamındaki motivasyonel yönelimi belirleyen temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir.

İşitme engelli sporcular açısından motivasyonel süreçler yalnızca bireysel kuramsal yapılarla açıklanamaz; aynı zamanda sosyal ve çevresel faktörlerle etkileşim içinde şekillenmektedir. Antrenör davranışları, iletişim kalitesi, takım içi etkileşim ve sosyal destek mekanizmaları, motivasyonun oluşumu ve sürdürülebilirliği üzerinde belirleyici rol oynamaktadır (Demir ve İlhan, 2019; Lieberman ve ark., 2006; İlhan, 2008). Özellikle işaret dili kullanımı, görsel iletişim stratejileri ve kapsayıcı antrenman ortamları, bireylerin ilişkili olma ve yeterli ihtiyaçlarının karşılanmasına katkı sağlayarak motivasyon düzeyini artırmaktadır. Bu durum, işitme engelli sporcularda motivasyonun SDT'nin temel psikolojik ihtiyaçları ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, işitme engelli sporcularda motivasyon; içsel ve dışsal boyutlarıyla ele alınan, bireyin spora katılımını ve bu katılımın sürekliliğini etkileyen temel bir psikolojik yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda motivasyon, yalnızca performans çıktılarının değil,

aynı zamanda spora bağlılık, katılım sürekliliği ve bireysel gelişim süreçlerinin anlaşılmasında merkezi bir rol oynamaktadır.

Mevcut çalışma kapsamında incelenen tezlerin sınırlı sayıda olması, motivasyonun sportif performansla doğrudan ilişkisini ortaya koymaktan ziyade, motivasyonun spor bağlamındaki yansımalarını ve belirleyici boyutlarını betimlemeyi mümkün kılmaktadır. Bu nedenle, motivasyon süreçlerinin değerlendirilmesinde kuramsal yaklaşımların sunduğu çerçeve önemli olmakla birlikte, mevcut bulguların daha çok motivasyonun yapısal özelliklerine ve spor içindeki rolüne odaklandığı görülmektedir.

Bu doğrultuda, işitme engelli sporcularda motivasyonu anlamlandırmak için Öz Belirleme Kuramı ve Başarı Hedefi Kuramı gibi kuramsal yaklaşımlar önemli bir açıklama zemini sunmakta; ancak bu kuramsal yapıların sportif performansla ilişkisini doğrudan test eden daha kapsamlı ampirik çalışmalara ihtiyaç duyulduğu açıktır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, işitme engelli sporcularda motivasyon ve sportif performans ilişkisini ele alan lisansüstü tezleri kapsam, içerik, yöntemsel özellikler ve araştırma eğilimleri açısından haritalamak amacıyla kapsam belirleme derlemesi (scoping review) olarak tasarlanmıştır. Kapsam belirleme derlemeleri, belirli bir alandaki mevcut kanıtın kapsamını, temel kavramlarını, araştırma eğilimlerini ve bilgi boşluklarını sistematik biçimde ortaya koymak amacıyla kullanılmaktadır (Arksey ve O'Malley, 2005). Bu tür çalışmaların amacı meta-analitik bir etki büyüklüğü üretmekten çok, literatürün yapısını tanımlamak ve araştırma boşluklarını görünür kılmaktır. Bu araştırmanın yöntemsel çerçevesi, Arksey ve O'Malley (2005) tarafından geliştirilen ve daha sonra Levac ve ark. (2010) ile Joanna Briggs Institute (JBI) rehberleri (Peters ve ark., 2020) tarafından geliştirilen kapsam belirleme yaklaşımına dayandırılmıştır. Raporlama sürecinde ise PRISMA-ScR kontrol listesi esas alınmıştır (Tricco ve ark., 2018).

Veri Kaynağı

Araştırmada veri kaynağı olarak yalnızca Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) kullanılmıştır. YÖKTEZ'in tercih edilme nedeni, Türkiye'de hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerine sistematik erişim sağlaması ve bu çalışma açısından doğrudan ilgili ulusal lisansüstü literatürü kapsamlı biçimde yansıtmasıdır. Bu nedenle çalışma, uluslararası

makale veri tabanlarını değil, yalnızca ulusal tez literatürünü haritalamayı amaçlayan sınırlı fakat odaklı bir kapsam belirleme derlemesi olarak kurgulanmıştır.

Tarama Süreci

Tarama işlemi 2026 yılında YÖKTEZ üzerinden gerçekleştirilmiştir. Taramada “işitme engelli”, “spor”, “işitme engelli sporcular”, “motivasyon”, “başarı motivasyonu”, “spora katılım motivasyonu”, “sportif performans” ve konuya yakın psikososyal değişkenleri çağrıştıran terimler dikkate alınmıştır. İlk tarama sonucunda 81 kayıt elde edilmiştir. Elde edilen kayıtlar başlık, tez konusu, yıl, tez türü ve araştırma odağı açısından ön incelemeye tabi tutulmuştur.

YÖKTEZ tekil tez kayıtları sunduğu için klasik veri tabanı taramalarında görülen yinelenen kayıt sorunu bu çalışmada temel bir eleme ölçütü olmamıştır. Bunun yerine eleme süreci, kayıtların araştırma sorularıyla kavramsal uyumu üzerinden yürütülmüştür.

Uygunluk Ölçütleri

Çalışmaya dahil edilme ölçütleri şu şekilde belirlenmiştir:

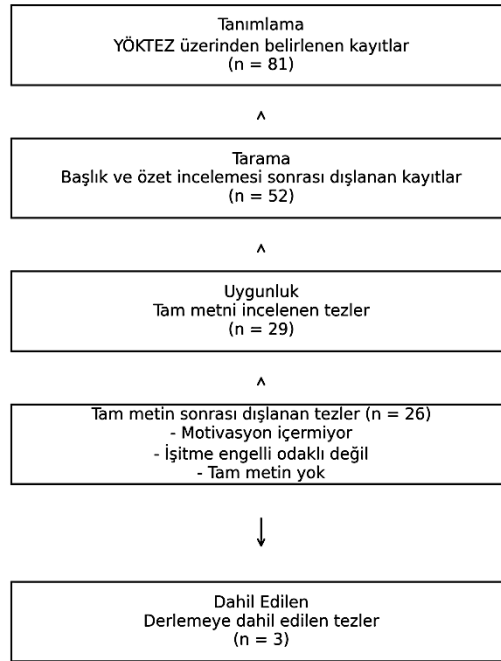
1. Tezin YÖKTEZ veri tabanında yer alması,
2. İşitme engelli sporcular üzerine odaklanması,
3. Spor bağlamını doğrudan içermesi,
4. Motivasyon, başarı motivasyonu veya spora katılım motivasyonunu doğrudan ölçmesi,
5. Tam metin erişiminin bulunması.

Dışlama ölçütleri:

1. Motivasyon değişkenini içermeyen çalışmalar,
2. Yalnızca fizyolojik, biyomekanik veya performans testlerine odaklanan tezler,
3. Motivasyon dışındaki psikolojik değişkenleri (örneğin yalnızlık, benlik saygısı, yaşam doyumu vb.) ele alan ancak motivasyon boyutu içermeyen çalışmalar,
4. Spor bağlamı dışında kalan çalışmalar,
5. Tam metnine ulaşılamayan tezler.

Bu ölçütler doğrultusunda yapılan eleme sonucunda yalnızca 3 tez çalışması incelemeye dahil edilmiştir.

Şekil 1. PRISMA-ScR akış diyagramı

Çalışma Seçim Süreci

Çalışma seçim süreci üç aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada YÖKTEZ taramasından elde edilen 81 kayıt başlık ve konu alanı bakımından incelenmiştir. İkinci aşamada, araştırma sorularıyla açık biçimde ilişkili olmayan fizyolojik, motorik veya teknik performans odaklı tezler dışlanmıştır. Üçüncü aşamada ise kalan tezler tam metin uygunluğu ve kavramsal yakınlık açısından değerlendirilmiştir. Bu süreç sonunda, motivasyon ve sportif performans ilişkisini doğrudan ya da dolaylı olarak açıklamaya katkı sağlayan tezler derlemeye dahil edilmiştir.

Bu yaklaşım, kapsam belirleme derlemelerinin geniş ancak sistematik örnekleme mantığıyla uyumludur; çünkü scoping review’lerde temel amaç, alandaki kanıtın sınırlarını ve dağılımını görünür kılmaktır.

Veri Çıkarma Süreci

Dahil edilen tezlerden veriler, araştırma amacı doğrultusunda oluşturulan standart bir veri çıkarma formu aracılığıyla toplanmıştır. Her tez için şu bilgiler kaydedilmiştir:

- yazar,
- yıl,
- tez türü,
- araştırma amacı,
- örneklem özellikleri,

- yöntem/desen,
- veri toplama araçları,
- incelenen temel değişkenler,
- başlıca bulgular.

Bu tür yapılandırılmış veri çıkarma süreci, kapsam belirleme derlemelerinde kanıtın tutarlı biçimde özetlenmesi açısından önerilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Tezler; yıl, tez türü, yöntemsel yaklaşım, örneklem özellikleri ve ölçülen motivasyon boyutları açısından sınıflandırılmıştır.

Analiz sürecinde özellikle şu tematik alanlara odaklanılmıştır:

- başarı motivasyonu,
- spora katılım motivasyonu,
- motivasyonun alt boyutları (içsel, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk),
- motivasyonun demografik değişkenlerle ilişkisi.

Çalışma sayısının sınırlı olması nedeniyle analiz sürecinde derinlemesine karşılaştırmalı yorumlama yaklaşımı benimsenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın yöntemsel güvenirliğini artırmak amacıyla dahil etme ve dışlama ölçütleri önceden açık biçimde tanımlanmış, seçim süreci aşamalı olarak yürütülmüş ve veri çıkarma süreci standartlaştırılmıştır. Ayrıca bulguların yorumlanmasında yalnızca tez başlıkları değil, mümkün olan durumlarda tezlerin tam metin içerikleri ve temel araştırma odağı esas alınmıştır. Kapsam belirleme derlemelerinde şeffaf seçim süreci ve açık raporlama, yöntemsel güvenirliğin temel unsurları arasında kabul edilmektedir.

Etik Boyut

Bu çalışma, kamuya açık bir tez veri tabanında yer alan belgelerin ikincil analizine dayandığı için doğrudan insan katılımcılardan veri toplanmasını içermemektedir. Bu nedenle etik kurul onayı gerektiren birincil veri toplama süreci söz konusu değildir. Bununla birlikte çalışma boyunca bilimsel dürüstlük, doğru atıf ve şeffaf raporlama ilkeleri gözetilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. İncelemeye Dahil Edilen Lisansüstü Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar / Yıl	Tez Türü	Araştırmanın Başlığı	Kapsam / Katılımcı Grubu	Amaç	Yöntem / Desen	Örneklem	Veri Toplama Araçları	Motivasyonun Ele Alınış Biçimi	Temel Bulgular	Çalışma Açısından Not
Yalçın, 2015	Yüksek lisans	İşitme Engelli Futbolcularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi	Yalnızca işitme engelli futbol sporcuları	Türkiye İşitme Engelliler Futbol Şampiyonası'na katılan sporcuların spora özgü başarı motivasyon düzeylerini belirlemek	Nicel, kesitsel, betimsel-karşılaştırmalı	200 sporcudan 167'si örnekleme dahil edilmiştir; 100 kadın, 67 erkek	12 soruluk Kişisel Bilgi Formu; Willis (1982) tarafından geliştirilen ve Tiryaki & Gödelek uyarlaması kullanılan Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği (SÖBMÖ)	Motivasyon, başarı motivasyonu ekseninde; özellikle güç gösterme güdüsü, başarıya yaklaşma güdüsü ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü alt boyutlarıyla ele alınmıştır	Erkek sporcular lehine güç gösterme, başarıya yaklaşma ve başarısızlıktan kaçınma boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur. Yaşa göre özellikle 16–19 ile 20–23 yaş grupları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Erkek sporcuların başarı motivasyonlarının daha yüksek olduğu ve yaş arttıkça güç gösterme güdüsünün yükseldiği belirtilmiştir	Çalışma, doğrudan işitme engelli sporculara ve doğrudan motivasyon değişkenine odaklandığı için derlemenin en güçlü çekirdek kaynaklarından biridir.
Aydoğdu, 2020	Yüksek lisans	Engelli Sporcularda Narsisizm ve Saldırganlık Düzeylerinin Başarı Motivasyonu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	Engelli sporcular; özet bölümünde amputasyon, görme ve işitme engelli katılımcılardan söz edilmektedir	Engelli sporcularda narsisizm ve saldırganlık düzeylerinin spora özgü başarı motivasyonu üzerindeki etkisini incelemek	Nicel, anket temelli, ilişkisel-karşılaştırmalı	Aksaray'daki Paralimpik Oyunlar Hazırlık Merkezi ve kulüplerde spor yapan engelli sporcular; dağıtılan 355 anketten 331'i geri dönmüştür	Kişisel Bilgi Formu; Narsistik Kişilik Envanteri; Saldırganlık Envanteri; Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği (SÖBMÖ)	Motivasyon, spora özgü başarı motivasyonu olarak ele alınmıştır; ancak temel vurgu motivasyonun psikolojik yordayıcıları üzerinedir	Narsisizm ve saldırganlık düzeylerinin spora özgü başarı motivasyonu üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Özetle, amputasyon, görme ve işitme engelli katılımcıların narsisizm ve saldırganlık puanlarının, başarı motivasyonu ölçeği alt boyutları üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir	Çalışma motivasyonu doğrudan ölçmektedir; ancak örneklem yalnızca işitme engellilerden oluşmadığı için derlemede ikincil / sınırdaki kaynak olarak değerlendirilmelidir. Bu durum metinde mutlaka belirtilmelidir.
Cesur, 2024	Doktora	İşitme Engelli Sporcuların Spora Katılım Motivasyonu, Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi	Yalnızca işitme engelli sporcular	İşitme engelli sporcuların spora katılım motivasyonu ile yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerini incelemek	Nicel, genel tarama modeli, betimsel, parametrik olmayan analizlerle yürütülmüş	Toplam 266 işitme engelli sporcu; 70 kadın, 196 erkek	Kişisel Bilgi Formu; Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği; UCLA Yalnızlık Ölçeği; Beck Umutsuzluk Ölçeği	Motivasyon, spora katılım motivasyonu ekseninde; özet kısmında özellikle içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk boyutları üzerinden raporlanmıştır	Spora katılım motivasyonu ile işitme kaybı zamanı arasında içsel ve dışsal motivasyon boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur. Spor branşı değişkeninde tüm alt boyutlarda anlamlı fark saptanmıştır. Müsabaka kategorisi ile içsel motivasyon; uluslararası derece ile dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk; eğitim durumu ile dışsal motivasyon; algılanan sosyal çevre ile dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk arasında anlamlı farklar raporlanmıştır	Çalışma, güncel olması, doktora düzeyinde hazırlanması, geniş örneklem içermesi ve motivasyonu alt boyutlarıyla incelemesi bakımından derlemenin en kapsamlı kaynaklarından biridir.

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen tezlerin tamamının nicel araştırma yaklaşımı ile yürütüldüğü ve kesitsel araştırma desenine dayandığı görülmektedir. Çalışmaların ikisinin yüksek lisans, birinin ise doktora düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmaların örneklem yapısı incelendiğinde, iki çalışmanın yalnızca işitme engelli sporculardan oluştuğu, bir çalışmanın ise farklı engel gruplarını kapsayan daha geniş bir örneklemle yürütüldüğü görülmektedir. Örneklem büyüklüklerinin 167 ile 331 katılımcı arasında değiştiği ve çalışmaların belirli spor branşlarına veya sporcu gruplarına odaklandığı dikkat çekmektedir. Veri toplama araçları açısından değerlendirildiğinde, çalışmaların tamamında standartlaştırılmış ölçeklerin kullanıldığı belirlenmiştir. İki çalışmada Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği tercih edilirken, bir çalışmada spora katılım motivasyonunu ölçmeye yönelik farklı bir ölçek kullanılmıştır. Bununla birlikte, incelenen çalışmalardan birinin farklı engel gruplarını kapsamı, elde edilen bulguların doğrudan işitme engelli sporculara genellenmesini sınırlamaktadır. Ayrıca bazı çalışmalarda motivasyon ile birlikte psikolojik değişkenlerin (örneğin narsisizm, saldırganlık, yalnızlık ve umutsuzluk) da ele alındığı görülmektedir. Motivasyonun ele alınış biçimi incelendiğinde, çalışmaların ağırlıklı olarak başarı motivasyonu ve spora katılım motivasyonu çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Başarı motivasyonuna odaklanan çalışmalarda motivasyon, başarıya yaklaşma, başarısızlıktan kaçınma ve güç gösterme gibi alt boyutlar üzerinden değerlendirilmiştir. Spora katılım motivasyonunu ele alan çalışmada ise içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk boyutlarının incelendiği belirlenmiştir. Çalışmalarda elde edilen bulgular incelendiğinde, sınırlı sayıdaki çalışmada motivasyon düzeyinin bazı demografik ve sportif değişkenlere göre farklılaştığı raporlanmıştır. Özellikle cinsiyet, yaş, spor branşı, eğitim düzeyi ve sosyal çevre gibi değişkenler ile motivasyon arasında anlamlı farklılıkların raporlandığı dikkat çekmektedir. Elde edilen bulgular birlikte ele alındığında, incelenen tezlerin sınırlı sayıda olduğu, motivasyonun belirli alt boyutlar çerçevesinde ele alındığı ve çalışmaların yöntemsel açıdan sınırlı bir çeşitlilik gösterdiği ve benzer araştırma tasarımlarına dayandığı belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışma, işitme engelli sporcularda motivasyon kavramını ele alan lisansüstü tezleri kapsam belirleme yaklaşımıyla inceleyerek alandaki mevcut bilgi birikimini ortaya koymayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, yalnızca sınırlı sayıda çalışmanın motivasyon değişkenini doğrudan ele aldığını göstermekte olup, bu durum alanda önemli bir araştırma boşluğuna işaret etmektedir.

Öncelikle incelenen tezlerin genel özellikleri değerlendirildiğinde, çalışmaların farklı yıllarda (Yalçın, 2015; Aydoğdu, 2020; Cesur, 2024) gerçekleştirilmiş olmakla birlikte tamamının nicel ve kesitsel araştırma tasarımına dayandığı görülmektedir. Bu durum, motivasyon gibi dinamik bir yapının statik ölçümlerle ele alındığını ve süreç odaklı analizlerin ihmal edildiğini göstermektedir. Motivasyonun zaman içinde değişebilen bir yapı olduğu göz önüne alındığında (Ryan ve Deci, 2024), bu yaklaşım alandaki önemli bir metodolojik sınırlılık olarak değerlendirilmektedir.

Motivasyon kavramının ele alınış biçimi incelendiğinde, çalışmaların ağırlıklı olarak başarı motivasyonu ve spora katılım motivasyonu çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Özellikle Yalçın (2015) çalışmasında başarı motivasyonunun ön plana çıktığı; Cesur (2024) çalışmasında ise spora katılım motivasyonu, yalnızlık ve umutsuzluk değişkenleriyle birlikte ele alındığı belirlenmiştir. Aydoğdu (2020) çalışmasında ise motivasyon, psikolojik değişkenlerle ilişkili bir yapı olarak incelenmiştir. Bu bulgular, motivasyonun daha çok belirli alt boyutlara indirgenerek ele alındığını göstermektedir. Oysa literatürde motivasyonun içsel ve dışsal boyutlarıyla birlikte ele alınmasının daha kapsamlı bir açıklama sunduğu vurgulanmaktadır (Deci ve Ryan, 2000; Vallerand, 2007).

Motivasyonun sınırlı boyutlar çerçevesinde ele alınması, yalnızca metodolojik bir tercih değil, aynı zamanda alandaki kuramsal derinliğin sınırlı olmasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Özellikle Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar incelendiğinde, motivasyonun çoğunlukla ölçülebilir alt boyutlara indirgenerek ele alındığı, buna karşın kuramsal temellendirmeye dayalı bütüncül modellerin yeterince kullanılmadığı dikkat çekmektedir. Bu durum, araştırmacıların daha çok uygulamaya dönük ve pratik ölçümler üretmeye odaklandığını, ancak motivasyonun psikolojik ve bağlamsal boyutlarını derinlemesine inceleyen çalışmaların sınırlı kaldığını göstermektedir.

İşitme engelli sporcularda motivasyon düzeyine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, incelenen tezlerin genel olarak motivasyonun spor katılımını destekleyen ve performansı olumlu yönde etkileyen bir unsur olduğunu ortaya koyduğu görülmektedir (Yalçın, 2015; Cesur, 2024). Bu durum, spor psikolojisi literatürü ile paralellik göstermektedir (Weinberg ve Gould, 2023). Ancak bu bulguların sınırlı sayıda çalışma üzerinden elde edilmiş olması, genellenebilirlik açısından önemli bir kısıt oluşturmaktadır.

Motivasyonun demografik ve sportif değişkenlerle ilişkisi incelendiğinde, yaş, cinsiyet ve spor branşı gibi değişkenlerle anlamlı ilişkiler bulunduğu belirlenmiştir. Özellikle Cesur

(2024) çalışmasında motivasyon ile yalnızlık ve umutsuzluk arasında ilişkiler ortaya konulurken, Yalçın (2015) çalışmasında başarı motivasyonunun bireysel özelliklere göre farklılaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu ilişkilerin sınırlı örneklem grupları üzerinden elde edilmesi, sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Elde edilen bulguların sınırlı sayıda tez çalışmasına dayanması, alandaki bilgi üretiminin henüz erken aşamada olduğunu göstermektedir. Özellikle işitme engelli sporcular gibi ulaşılması görece zor örneklem gruplarında veri toplama süreçlerinin güçlüğü, araştırma sayısının sınırlı kalmasının temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, bu alana yönelik akademik ilginin görece yeni olması da literatürdeki boşluğu açıklayan önemli bir faktördür.

Yöntemsel açıdan değerlendirildiğinde, incelenen tezlerin tamamının nicel ve kesitsel tasarıma sahip olması, alandaki en önemli sınırlılıklardan biridir. Ayrıca örneklem büyüklüklerinin sınırlı olması ve çalışmaların belirli gruplara odaklanması, elde edilen bulguların kapsamını daraltmaktadır. Bununla birlikte, bazı çalışmaların farklı engel gruplarını birlikte ele alması (Aydoğdu, 2020), işitme engeline özgü çıkarımlar yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, literatürde daha homojen ve spesifik örneklem gruplarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak araştırmalarda karma yöntem yaklaşımlarının kullanılması, motivasyonun hem nicel ölçümlerle hem de nitel verilerle derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle işitme engelli sporcuların deneyimlerini doğrudan ortaya koyan nitel çalışmalar, mevcut literatürdeki önemli bir eksikliği giderebilir.

Son olarak, mevcut tez literatürüne dayalı olarak önemli araştırma boşlukları tespit edilmiştir. Öncelikle, motivasyonun kuramsal temellerle yeterince ilişkilendirilmediği görülmektedir. Özellikle Öz Belirleme Kuramı ve Başarı Hedefi Kuramı gibi güçlü kuramsal çerçevelerin ampirik olarak test edilmediği dikkat çekmektedir. Bu durum, özellikle Öz Belirleme Kuramı'nın özerklik, yeterlik ve ilişkili olma ihtiyaçlarının yeterince incelenmediğini göstermektedir. Ayrıca deneysel ve boyamsal çalışmaların yokluğu, motivasyonun süreçsel doğasının anlaşılmasını sınırlandırmaktadır. Bunun yanı sıra, işitme engelli sporculara özgü iletişim, sosyal etkileşim ve çevresel faktörlerin motivasyon üzerindeki etkisini derinlemesine inceleyen çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Literatürdeki bu sınırlılıkların bir diğer önemli boyutu da araştırmaların büyük ölçüde Türkiye bağlamıyla sınırlı olmasıdır. Uluslararası literatürde engelli sporcular üzerine yapılan çalışmaların giderek artmasına rağmen, işitme engelli sporcular özelinde motivasyon

araştırmalarının hâlâ sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, kültürel, yapısal ve kurumsal farklılıkların motivasyon süreçleri üzerindeki etkisinin yeterince incelenmediğini göstermektedir. Dolayısıyla, farklı ülkelerde ve spor sistemlerinde yürütülecek karşılaştırmalı çalışmalar, alandaki bilgi birikiminin genişletilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, işitme engelli sporcularda motivasyon araştırmalarının sınırlı sayıda çalışma ile temsil edildiği, mevcut çalışmaların yöntemsel ve kuramsal açıdan belirli sınırlar içinde kaldığı ve alanda önemli boşlukların bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu nedenle gelecekte yapılacak araştırmalarda, motivasyonun çok boyutlu yapısını dikkate alan, kuramsal temelli, deneysel ve boylamsal tasarımlara yer veren ve daha geniş örneklem gruplarını kapsayan çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, alanda üretilecek yeni çalışmaların yalnızca akademik bilgi üretimine değil, aynı zamanda işitme engelli sporcuların performans ve katılım süreçlerinin geliştirilmesine doğrudan katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, işitme engelli sporcularda motivasyon kavramını ele alan lisansüstü tezleri kapsam belirleme yaklaşımıyla inceleyerek alandaki mevcut bilgi birikimini sistematik bir biçimde ortaya koymayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, motivasyon değişkenini doğrudan ele alan tez sayısının oldukça sınırlı olduğunu ve mevcut çalışmaların belirli kuramsal ve yöntemsel sınırlar içinde kaldığını göstermektedir.

İncelenen tezlerin tamamının nicel ve kesitsel araştırma tasarımlarına dayanması, motivasyon gibi dinamik ve süreç odaklı bir yapının yeterince derinlemesine ele alınamadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca motivasyonun ağırlıklı olarak başarı motivasyonu ve spora katılım motivasyonu çerçevesinde incelenmesi, kavramın çok boyutlu yapısının literatürde yeterince yansıtılmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, motivasyonun demografik ve sportif değişkenlerle ilişkili olduğu belirlenmiş; ancak bu ilişkilerin sınırlı örneklem grupları üzerinden elde edilmesi, bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, işitme engelli sporculara özgü motivasyon süreçlerinin yeterince kuramsal temellendirme ile ele alınmadığıdır. Özellikle Öz Belirleme Kuramı ve Başarı Hedefi Kuramı gibi güçlü kuramsal yaklaşımların mevcut tezlerde sınırlı düzeyde kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, alandaki araştırmaların daha çok betimleyici düzeyde kaldığını ve kuramsal derinliğin yeterince sağlanamadığını göstermektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, işitme engelli sporcularda motivasyon araştırmalarının henüz gelişim aşamasında olduğu ve alanda önemli araştırma boşluklarının bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak çalışmaların hem yöntemsel hem de kuramsal açıdan daha güçlü bir çerçevede yürütülmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Gelecek araştırmalarda motivasyonun çok boyutlu yapısını dikkate alan kuramsal temelli çalışmaların artırılması gerekmektedir. Özellikle Öz Belirleme Kuramı ve Başarı Hedefi Kuramı çerçevesinde yürütülecek araştırmalar, motivasyon süreçlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.
2. Motivasyonun zaman içindeki değişimini inceleyebilmek amacıyla boylamsal ve deneysel araştırma tasarımlarına yer verilmelidir. Bu sayede motivasyonun yalnızca mevcut durum değil, gelişimsel süreç içindeki rolü de ortaya konulabilecektir.
3. Araştırmalarda farklı yaş grupları, spor branşları ve performans düzeylerini kapsayan daha geniş ve çeşitli örneklem gruplarına yer verilmelidir. Bu durum, elde edilen bulguların genellenebilirliğini artıracaktır.
4. Nicel araştırmaların yanı sıra nitel ve karma yöntem yaklaşımlarının kullanılması, işitme engelli sporcuların motivasyon deneyimlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle bireylerin spor deneyimlerine ilişkin algılarını ortaya koyan çalışmalar, literatürde önemli bir boşluğu dolduracaktır.
5. İşitme engelli sporculara özgü iletişim süreçleri, sosyal destek mekanizmaları ve çevresel faktörlerin motivasyon üzerindeki etkisini inceleyen araştırmaların artırılması gerekmektedir. Bu tür çalışmalar, motivasyonun bağlamsal boyutunu anlamada kritik öneme sahiptir.
6. Uluslararası karşılaştırmalı çalışmaların yapılması, farklı kültürel ve yapısal bağlamlarda motivasyon süreçlerinin nasıl şekillendiğini ortaya koyarak alandaki bilgi birikiminin genişletilmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma mevcut tez literatürünü sistematik biçimde ortaya koyarak alandaki araştırma boşluklarını görünür kılmakta ve gelecekte yapılacak çalışmalar için yönlendirici bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda, alanda üretilecek yeni araştırmaların yalnızca akademik bilgi üretimine değil, aynı zamanda işitme engelli sporcuların spora katılım ve performans süreçlerinin geliştirilmesine doğrudan katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Arksey, H., & O'malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology*, 8(1), 19-32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Aydoğdu, M. (2020) Engelli Sporcularda Narsisizm Ve Saldırganlık Düzeylerinin Başarı Motivasyonu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Bompa, T. O., & Haff, G. G. (2009). Periodization: Theory and methodology of training.[5-th Edition]. *Champaign, IL, USA: Human Kinetics*, 75-87.
- Cesur, B. (2024). *İşitme engelli sporcuların spora katılım motivasyonu, yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muş.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The " what" and " why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Demir, G. T., & İlhan, E. L. (2019). Spora katılım motivasyonu: görme engelli sporcular üzerine bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.
- Duda, J. L., & Nicholls, J. G. (1992). Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of educational psychology*, 84(3), 290. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.84.3.290>
- Gürboğa, C., & Kargın, T. (2003). İşitme engelli yetişkinlerin farklı ortamlarda kullandıkları iletişim yöntemlerinin/becerilerinin incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 51-64.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 16(1), 315-324.
- Johnson, C. C. (2009). The benefits of physical activity for youth with developmental disabilities: a systematic review. *American journal of health promotion*, 23(3), 157-167.
- Lastuka, A., & Cottingham, M. (2016). The effect of adaptive sports on employment among people with disabilities. *Disability and rehabilitation*, 38(8), 742-748. <https://doi.org/10.3109/09638288.2015.1059497>
- Levac, D., Colquhoun, H. & O'Brien, K.K. (2010). Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Sci* 5, 69 <https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-69>
- Lieberman, L. J., Robinson, B. L., & Rollheiser, H. (2006). Youth with visual impairments: Experiences in general physical education. *RE: view*, 38(1), 35.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Harvard University Press.
- Peters, M. D., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A. C., & Khalil, H. (2020). Chapter 11: scoping reviews. *JBI manual for evidence synthesis*, 169(7), 467-473.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2024). Self-determination theory. In *Encyclopedia of quality of life and well-being research* (pp. 6229-6235). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17299-1_2630
- Shephard, R. J. (1991). Benefits of sport and physical activity for the disabled: implications for the individual and for society. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 23(2), 51-59. <https://doi.org/10.2340/1650198419915159>
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K. K., Colquhoun, H., Levac, D., ... & Straus, S. E. (2018). PRISMA extension for scoping reviews (PRISMA-ScR): checklist and explanation. *Annals of internal medicine*, 169(7), 467-473. <https://doi.org/10.7326/M18-0850>
- Vallerand, R. J. (2007). Intrinsic and extrinsic motivation in sport and physical activity: A review and a look at the future. *Handbook of sport psychology*, 59-83. <https://doi.org/10.1002/9781118270011.ch2>
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2023). *Foundations of sport and exercise psychology* (7th ed.). Human Kinetics.
- Yalçın, İ. (2015). İşitme Engelli Futsal Sporcularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Elazığ.
- World Health Organization. (2021). *World report on hearing*. <https://www.who.int/publications/i/item/world-report-on-hearing>

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	F.A.
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	B.B., F.A.
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	B.B., F.A.
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	B.B., F.A.
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	B.B., F.A.
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu çalışma, kamuya açık veri kaynaklarına (lisansüstü tezler) dayanan bir derleme niteliğindedir. İnsan veya hayvan katılımcılar üzerinde herhangi bir veri toplama süreci, müdahale ya da kimliklendirilebilir kişisel veri kullanımı söz konusu değildir. Bu nedenle etik kurul onayı gerekmemektedir. <i>This study is a review article based on publicly accessible data (postgraduate theses) and does not involve human or animal participants, intervention, or identifiable personal data. Therefore, ethics committee approval was not required.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.